Nødtvungent Forsvar.

Motto: Kjærligheden er langmodig, er velvillig; Kjærligheden bærer ikke Nid; Kjærligheden bruger ikke Fremfusenhed, opblæses ikke; den er ikke usømmelig, søger ikke sit Eget, forbitres ikke, tænker ikke Ondt; den glæder sig ikke over Uretfærdighed, men glæder sig ved Sandhed; den fordrager Alt, tror Alt, haaber Alt, taaler Alt. 1 Cor. 13, 4—7.

No. 9. } November 1882. { 1ste Aargang.

Det egentlige Stridspunkt.

(Indsendt af Pastor J. A. Ottesen).

I.

Hvor ligger den sidste Afgjørelse?

Det kan vist ikke negtes, at Mange i den nærværende Kirkestrid endnu slet ikke er komne til fuld Klarhed om, hvad der er det egentlige Stridspunkt. Saavel i offentlige Møder som i offentlige Skriverier tales og skrives der ofte mest om Ting, som begge Parter ere enige om. Og det Samme er vel ogsaa ofte Tilfælde i det private Liv. Deraf følger da igjen en hel Del Misforstaaaelser, at den ene Part tror, at den anden hylder Meninger, som denne paa det Bestemteste fralægger sig. Men dette er dog saare ilde. Og naar jeg da vil nedskrive mine Tanker i denne Sag, hvad jeg gjør under tungt Tryk baade paa Legem og Sjæl, da er det ikke for at øge den Strid, som er blandt os, og som vel bedrøver alle fromme Christne. Men det er for om muligt ved Guds Hjælp at bidrage lidt til, at ikke Tid og Kraft skal spildes, dels ved vidtløftig Tale om Ting, som Alle i Grunden er enige i, dels ved Strid og Splid om Ting, som Kristne ikke skal strides om, fordi de ikke er aabenbarede i Guds Ord. Maatte da Gud ledsage disse Ord med sin Velsignelse, naar jeg her vil forsøge at vise, hvad jeg tror er det egentlige Stridspunkt, saa vi kunde forhandle derom i Sagtmodighed og Gudsfrygt, uden Fordom og Bitterhed.

Vore Modstandere siger, at Udvælgelsen er skeet af Hensyn til Troen, og mener dermed at have givet en Forklaringsgrund, som angiver eller i al Fald tilnærmelsesvis forklarer, hvorfor En bliver antagen til Naade eller udvalgt, mens en Anden gaar fortabt. Det er en saadan Forklaringsgrund, de vil have. Ellers mener de, at man ikke kan hævde Guds Retfærdighed.

Men lad os nu antage, at det var rigtigt, at Udvælgelsen skete af Hensyn til Troen. Lad os altsaa ikke strides derom. Spørgsmaalet bliver da: Hvorfra har de Mennesker Troen, hos hvem Gud forudser den, og som han af Hensyn dertil udvælger? Da svarer vel ogsaa de: „Troen kommer derved, at man hører, men at man hører, sker ved Guds Ord" (Rom. 10, 17.), og Troen er en Guds Gave (Ef. 2, 8.). Og det Samme bekjendes jo ogsaa i 3die Artikel: „Jeg tror, at jeg ikke af min Styrke eller Fornuft kan tro paa Christus eller komme til Christus, men det er den Hellig Aands Gjerning." Men nu er det dog klart, at hvis man ikke atter her kan give en Forklaringsgrund, som i al Fald tilnærmelsesvis angiver, hvorfor En faar Troen, og en Anden ikke, saa er vi akkurat lige nær og maa erkjende, at den første Forklaringsgrund hjalp os slet ikke.

Her maa altsaa Stridspunktet ligge. Det er derfor meget uretfærdigt, naar det ofte udraabes, at vi blot vil snige os fra Sagen ved at fremdrage dette Spørgsmaal, som vi og kan udtrykke saaledes: Er det, at Gud ved Ordet giver Troen, i sidste Grund betinget af Noget i og af Mennesket selv, eller gjør han det alene af Naade for Christi Skyld? Kunde vi ikke nu forsøge i Rolighed at holde os til dette alene? Bliver vi enige her, da er vi snart enige i Alt.

At Gud giver En Troen, er jo det Samme som, at Gud gjenføder ham; thi det heder i vor Børnelærdom, at Gjenfødelsen er det Samme som den levende Troes Meddelelse. Og nu har nogle af vore Modstandere forsøgt at forklare Sagen ved at tale om, at Grunden til, at En gjenfødes eller faar Troen, mens en Anden ikke bliver gjenfødt, ligger i, at den Ene forholder sig anderledes mod Guds Naade i Ordet end den Anden, altsaa at Menneskets Forhold ligeoverfor Naademidlerne eller den Maade, hvorpaa disse bruges af Menneskene, gjør Udslaget. Vi vil da undersøge, om her kunde findes i al Fald tilnærmelsesvis en tilstrækkelig Forklaringsgrund.

Vi er Alle enige i, at det ene Menneske kan af egen naturlig Kraft forholde sig bedre end det andet med Hensyn til den udvortes Brug af Guds Ord. En kan her vise mere „menneskelig Flid" og Eftertanke end den Anden. Og naar et Menneske aldeles forsømmer at vise saadan Flid og ikke faar Troen, men gaar fortabt, saa er han selv alene Aarsag til sin Fordømmelse. Men hvor vigtigt og nødvendigt det end er at vise et saadant "disciplinarisk" godt Forhold, nemlig at høre, læse og betænke Guds Ord, saa er dog ikke dette Forhold det endelig Afgjørende, som gjør Udslaget til, at En faar Troen. Thi Alle indrømmer, at mange af dem, som viser dette bedre

Forhold, dog ikke kommer til Troen. Dette udvortes gode Forhold er vel altsaa en af Gud befalet og derfor nødvendig Orden og Naade, men dog ikke den afgjørende Betingelse for Gjenfødelsen eller Troens Meddelelse. Dette ser vi og, at vor Børnelærdom mener, naar den siger: „Den menneskelige Lærdom erholdes ved menneskelig Flid af Guds Ord og er en blot historisk Kundskab, ved hvilken Mennesket bliver ved i sin Ondskab. Men den guddommelige Oplysning virkes af den Hellig Aand ved Ordet, hvis Kraft erfares i Hjertet og begynder at borttage Viljens Gjenstridighed."

Dette bedre Forhold i en udvortes Brug af Ordet afgjør altsaa ikke Sagen, og vi kommer ikke derved et Skridt nærmere til at faa nogen „Forklaringsgrund". Vi maa da se hen til Menneskets indre Forhold, altsaa dets Hjerteforhold ligeoverfor Guds Arbeide i Ordet under den forberedende Naade. Vi skal ikke her gaa nærmere ind paa de forskjellige Theorier om, at Alle ved den forekommende Naade uden Undtagelse (altsaa, som det synes, uden at kunne modstaa*) meddeles en ny Evne eller Kraft eller stilles ligesom „paa Valgets Standpunkt" før Gjenfødelsen. Det er os nok her at indrømme, at Gud ved den forekommende Naade virkelig i og med Ordet bringer til Alle, som hører det, Kraften til at modtage det ret, altsaa til at tro det. Enten man da vil sige, at en ny Kraf meddeles Alle, saa at Alle virkelig faar den, hvad vi ikke tror, eller man vil sige, at den er i Ordet og bringes Alle i Ordet lige nær, hvad vi mener er ret, saa gjør det for den nærværende Fremstilling ikke stort til Sagen. Spørgsmaalet bliver alligevel, hvoraf kommer det nu, at En bruger ret denne nye Evne eller Kraft, medens en Anden ikke bruger den ret. Thi det bliver her det Afgjørende, det, som gjør Udslaget, gjør den store Forskjel, at En bliver i Døden, medens en Anden „i samme Skyld" gjenfødes og saaledes oversættes fra Døden til Livet.

Vi siger da, at naar et Menneske her modtager og bruger ret denne Kraft i Ordet, da er dette ene og alene en Naadevirkning af Guds Aand, som ved Ordet aabner og paavirker Hjertet og „drager det saa, at der af en formørket Forstand bliver en oplyst Forstand og af en gjenstridig Vilje en lydig Vilje. Og det kalder Skriften at skabe et nyt Hjerte." (Konkordieformelen, Lisbon udgave, Side 359, 30.) Dette er, siger vi, alene Guds Gjerning; thi Skriften siger: „Gud er den, som virker i os baade at ville og at udrette efter sit Velbehag" (Fil. 2, 13.), og: „Det staar ikke til den, som vil, ei heller til den, som løber, men til Gud, som gjør Miskundhed" (Rom. 9, 16.); og fremdeles: „Efter sin Beslutning fødte han os formedelst Sandheds Ord" (Jak. 1, 18.), og „efter sin store Barmhjertighed har han gjenfødt os til et levende Haab formedelst Jesu Christi Opstandelse fra de Døde" (1 Petr. 1, 3.). Nærmere har ikke Gud forklaret os Sagen. Han har kun sagt, at naar dette sker, saa er det ham, som gjør det efter sit Vel-

*) Saaledes f. Ex. Rohrborgs Ord om en „uimodstaaelig Magt ved den forekommende Naade", se „Opbyggelsesblad" for August 1882 S. 230.

behag eller efter sin Beslutning og efter sin Barmhjertighed, og at det ikke staar til vor Villen eller Løben. Og paa samme Tid lærer ogsaa Skriften, at det var ikke Guds Skyld, at de Andre ikke kom til Troen; thi Gud vil lige alvorlig, at Alle skal blive salige, og vi ved, der er ikke Uretfærdighed hos Gud, men at deres Fordærvelse, som gaar fortabte, er af dem selv (Hos. 13, 9.).

Skriften lærer altsaa bestemt, at Grunden til, at En modtager og bruger ret Guds Kraft i Ordet og saaledes gjenfødes eller faar Troen, er ene og alene Guds Barmhjertighed i Christo, og tillige, at naar en Anden ikke gjør det, saa er det alene dennes egen Skyld. Men Skriften giver os ingen „Forklaringsgrund" over, hvorfor det Ene sker i Sammenligning med eller i Modsætning til det Andet. Den forklarer ikke, hvoraf det kommer, at En forhærder sig, mens „en Anden, omendskjønt i samme Skyld, bliver igjen omvendt" (Konkordieformelen, Lisbon Udgave, Side 424, 42.). Vi fastholder, at Guds almindelige Naade er den samme for Alle, og at den Kraft, hvormed den i Ordet kommer lige nær til Alle, er den samme for Alle, som hører det. At der da bliver en Forskjel i Udfaldet, at nemlig En omvendes, en Anden ikke, det er ikke Guds Skyld, men de gjenstridige Menneskers Skyld, som haardnakket modstaar indtil Enden. Dersom Ingen saaledes modstod, blev der ingen Forskjel i Udfaldet, men den samme Naade, som med samme Kraft kom til Alle, vilde da ogsaa have samme Virkning i Alle, saa at Alle blev frelste.

Men nu ved vi af Skriften og af Erfaring, at Mange, ak ja desværre de Fleste, gjenstridig modstaar og hindrer Gud i at have sin Gjerning i dem til Omvendelse. Deraf kommer da det forskjellige Udfald. Og da vil vor selvkloge Fornuft saa gjerne udgrunde, hvorfor det nu gaar saaledes til med En, mens det gaar ganske modsat til med en Anden, naar dog Begge er i samme Skyld. Men da skal vi ydmygt afholde os fra alle saadanne Spørgsmaal, naar Gud i sit Ord ikke har behaget at give noget Svar derpaa, men afviser al Sammenligning og Sammenstilling af den ene Side i Modsætning til den anden ved blot at sige: „Hvo er du, som vil gaa i Rette med Gud?" eller: „Monne der være Uretfærdighed hos Gud?" Thi den eneste Forklaringsgrund, som Menneskets Fornuft kan finde her, maatte være: Enten, at Gud ikke har villet og derfor ikke gjort det Samme for Alle — altsaa, at det er Guds Skyld, at Enkelte ikke frelses; og saaledes forklarer Calvin Sagen. Eller ogsaa, at den sidste Grund til, at En omvendes, ligger i dennes bedre Forhold til Naademidlerne; og saaledes forklarer Synergisterne Sagen. Begge disse Forklaringsgrunde forkaster vi, baade fordi begge strider mod Guds Ord, og fordi vi i det Hele ser, at Skriften afviser enhver Forklaringsgrund og lader det staa som en Hemmelighed, som vi hverken kan eller skal udgrunde.

Men vore Modstandere vil ikke nøies med her saaledes at blive staaende ved en Hemmelighed, de vil have en Forklaringsgrund. Og medens de da

ligesaa bestemt som vi afviser den første af disse to her nævnte, den calvinske nemlig, saa ser vi, at de derimod vil fastholde den anden, nemlig den, at den sidste Grund til, at En omvendes, ligger i hans eget bedre Forhold. Thi naar, som vi før nævnte, Talen er om, at Gud i Ordet bringer Alle, som hører det, den samme Kraft til at tro, saa tør de ikke med os sige kort og godt, at det, at En nu ogsaa modtager og bruger ret denne Kraft, alene er af Gud, uden nogen sidste Betingelse fra vor Side, men alene af hans uforskyldte Barmhjertighed i Christo. Da var de jo enige med os. Men naar de saaledes ikke vil indrømme, at Alt er af Gud alene, uden nogen sidste Betingelse fra vor Side, saa maa de jo, enten de nu vil tilstaa det eller ikke, lære, at det, som endnu skal til, og som bliver den sidste Betingelse, der afgjør Sagen, maa være af Mennesket selv, og det af dets egen naturlige Dygtighed; thi den aandelige Kraft fra Gud var jo lige for Alle og kan altsaa ikke, siger de, gjøre Udslaget. Og det er jo netop det, de kalder Calvinisme og Determinisme, eller Partiskhed og Vilkaarlighed, om det, som kom fra Gud alene, skulde „afgjøre" Sagen.

Kort, man har fundet en „Forklaringsgrund". Man mener, at det, at En faar Troen, er i sidste Grund betinget af, at han selv opgiver sin „haardnakkede Modstand", lader den fare og saaledes modtager og bruger ret Kraften i Ordet; da og først da giver Gud ham Troen. Med andre Ord: Det bedre indre Hjerteforhold, som Mennesket af sig selv kan vise ligeoverfor Guds forekommende Naade i Ordet, er da den sidste, afgjørende Betingelse for Omvendelsen.

Men dette er Synergisme, det vil sige, da tillægger man, bevidst eller ubevidst, Mennesket en „Synergi" eller Medvirken af dets egen naturlige Kraft, som i sidste Grund afgjør Sagen. Menneskets egen frie Selvbestemmelse, og det af egen Kraft — thi det var jo, mener man, Partiskhed. om det, som gjorde Udslaget, kom fra Gud, — afgjør da til syvende og sidst, om En kan gjenfødes. Og det vil vi villig indrømme, at hvis vore Modstandere har Ret her, saa har de Ret i Alt. Da er her ingen Hemmelighed; men hele Sammenhængen er den: Gud har i sit almindelige Frelsesraad besluttet, at han vil sende sin Søn, lade ham lide og dø for Alle, samt at han for Christi Skyld vil gjøre alle dem salige, som tror paa Sønnen. Tillige er det hans Orden, at han i Ordet vil give Alle, som hører det. Kraft til at tro, og dette tilstemmer vi Altsammen. Men saa tilføier man tilsidst, at nu kræver han den Betingelse af Mennesket, at det skal modtage og bruge ret denne Kraft. Og dersom nu det er af Mennesket selv, at det bruger denne Kraft ret, saa er det klart, at de, som opfylder denne Betingelse, de faar Troen og bliver salige — de Andre ikke. Et Barn paa tolv Aar kan jo da forstaa, hvorfor En udvælges. Thi kun den, som tror, udvælges. Og den sidste Grund til Troen ligger jo da i Mennesket selv, at det af sig selv „vælger" at bruge ret Kraften i Ordet. Men er Troen Grunden til Ud-

vælgelsen, og Menneskets eget frie Valg eller Selvbestemmelse Grund til Troen, saa er Menneskets frie Valg eller Selvbestemmelse sidste Grund til Udvælgelsen. Det er klart. Men dette kommer i Strid med Guds Ord: „Det staar ikke til den, som vil, ei heller til den, som løber" (Rom. 9, 16.), og med Bekjendelsens Ord: „Derfor er det falskt og urigtigt, naar der læres, at ikke alene Guds Barmhjertighed og Christi allerhelligste Fortjeneste er Aarsagen til vor Udvælgelse, men at der ogsaa i os er en Aarsag dertil, formedelst hvilken Gud har udvalgt os til det evige Liv" (Konkordieformelen, Lisb. Udg., S. 428 § 58.). Ved hin Tale om Menneskets Selvbestemmelse mener man da at have hævdet Guds Retfærdighed; thi man paastod jo altid, at det vilde være uretfærdigt af Gud, om han af fri, uforskyldt Naade, uden nogen sidste Betingelse fra Menneskets Side, virkede, at En brugte Kraften i Ordet ret og saaledes fik Troen, mens en Anden, som ved sin Modstand hindrede Gud, ikke kom til Troen. Det vilde være uretfærdigt af Gud, hedte det jo; derfor har man søgt at redde Guds Retfærdighed ved at lægge den sidste Afgjørelse hos Mennesket. Men det er igjen det Samme som at tillægge Mennesket selv en vis Retfærdighed — altsaa en egen Retfærdighed. Thi det er dog en vis Retfærdighed, hvis Mennesket før Gjenfødelsen kan af egen Dygtighed vise den Lydighed, som afgjør Sagen, den nemlig, at modtage og bruge ret hans Kraft i Ordet, enten man nu vil kalde den meddelt til Alle eller bragt og tilbudt Alle; og det var jo den sidste, den afgjørende Betingelse, som netop gjør, at En gjenfødes. Men det, som i sidste Grund afgjør, om En bliver gjenfødt og salig, det er jo det, som vi i sidste Grund maa forlade os paa. Er det nu Mennesket selv, som ved sit frie Valg bestemmer sig selv til at opgive sin haardnakkede Modstand og derimod at modtage og bruge hin Kraft ret, og som altsaa afgjør, om det kan blive gjenfødt og saligt, saa maa Mennesket i sidste Grund forlade sig paa sig selv med Hensyn til, hvorvidt det kan blive gjenfødt og faa Troen og dermed og Del i Udvælgelsen og Saligheden. Ja da har man fundet en Forklaringsgrund, som „forklarer" Sagen fra først til sidst. Da er der ingen Hemmelighed i Læren om Guds Udvælgelse. Men da er det og høist uegentlig Tale at kalde denne Udvælgelse et Guds Naadevalg. Det er jo da hverken et Guds Valg eller et Valg af Naade. Det er ikke et Guds Valg, fordi det jo da egentlig slet ikke er Gud, som vælger os, men nærmest os, som vælger ham naar han først ved sin forekommende Naade i Ordet har bragt Alle, som hører dette, paa Valgets Standpunkt*). De, som da vælger at bruge den i Ordet rakte Kraft, de

*) Hvis det, som man stundom hører, skulde „ligge i Sagens Natur" eller kræves for at hævde Guds Retfærdighed, at Alle, som hører Ordet, maa før Gjenfødelsen stilles paa „Valgets Standpunkt", saa kan vi ikke se, hvorledes man da kan hævde Guds Retfærdighed ligeoverfor de mange Millioner Hedninger, som aldrig hører Ordet og derfor heller aldrig stilles paa „Valgets Standpunkt." Den eneste Udvei, man da maatte tage til, vilde være at antage, at disse efter Døden maatte faa Anledning til at vælge. Omvendelse efter Døden blev da den sidste Konsekvents, som „Sagens Natur" maatte kræve! Vi tror, at Skriften paa mange Steder lærer, at ikke Alle, som hører Ordet, virkelig bliver stillede paa Valgets Standpunkt.

faar Troen og dermed Del i Alt, de Andre ikke. Men Skriften siger: „I have ikke udvalgt mig, men jeg haver udvalgt eder“ (Joh. 15, 16.). Og for det Andet er det heller ikke et Valg af Naade, nemlig ikke i Skriftens Betydning af Ordet „Naade“. Thi denne udelukker derfra al Slags Gjerning ved Siden af Naaden. Er det end Naade, at Gud gav sin Søn og besluttede at gjøre dem salige, som tror, samt i Ordet at bringe Alle, som hører det, Kraft til at tro, saa maa dog, efter denne Theori, til al Guds Naade føies den ene Gjerning af os, at vi af os selv maa opfylde en Betingelse, og det den sidste, den endelig afgjørende, den nemlig at modtage og bruge ret denne Kraft. Men Skriften siger: „Er det af Naade, da er det ikke mere af Gjerninger; ellers bliver Naaden ikke mere Naade. Men er det af Gjerninger, da er det ikke mere Naade; ellers er Gjerningen ikke mere Gjerning“ (Rom. 11, 6.). Altsaa, det kunde ikke kaldes hverken et Guds Valg eller et Naadevalg.

Men Ord og Udtryk er jo ikke det Væsentlige. Hovedsagen er, at med denne Lære maatte Mennesket søge den sidste, det er, den endelig afgjørende Grund til sin Delagtighed i Frelsen i sig selv, i sin egen Selvbestemmelse. Thi, mens Gud, som det hedte, gjør Alt ligt for Alle, saa var jo det, som gjorde Udslaget, af Mennesket og ikke af Gud. Og foruden at Gud herved berøves en stor Del af Æren for vor Frelse, naar den sidste Afgjørelse er hos os, foruden at dette er at forkrænke hans Barmhjertigheds Magt og Herlighed under Navn af at hævde hans Retfærdighed, saa maa ogsaa Mennesket derved berøves al sand Trøst. Thi skal jeg henvise mig selv eller Andre til os selv for at finde den sidste Grund til Frelsens Tilegnelse, da bliver det en falsk Trøst, om jeg finder Saadant hos mig selv, en falsk Trøst, fordi det blev mod det første Bud: „os paa Gud alene forlade“ — og nu skulde jeg søge den sidste Grund i en Gjerning af mig selv! Eller ogsaa, naar jeg ikke fandt dette, — da maatte jeg forsage.

Altsaa, Guds Ære forkrænkes, og Mennesket maa enten stole paa sig selv eller forsage. Og det er ogsaa klart, at med denne Lære kan der ikke være Tale om, at noget Menneske skal have en fuld Troesvished om sin Salighed. Thi den sidste Grund for slig Vished blev jo da, om jeg kunde være vis paa, at jeg selv, af mig selv, havde opfyldt hin Betingelse: modtaget og brugt ret Kraften i Ordet. Og det er vel ikke Mange, som turde være saa

---

Men det paahviler jo ikke nærmest os at føre Modbeviset. Den anden Side er pligtig til at føre Beviset, og vi spørger da atter og atter: Hvor staar det skrevet, at Alle, som hører Ordet, faar før Gjenfødelsen en ny Kraft til at kunne vælge? Vi har hidtil endnu aldrig faaet Svar paa dette Spørgsmaal; men indtil det sker, kan vi ikke anse Læren derom for Andet end en Menneskestanke. Vi stiller derfor her to Spørgsmaal: 1. Hvor staar det skrevet, at Guds Retfærdighed kræver dette, at Alle før Gjenfødelsen stilles „paa Valgets Standpunkt?“ 2. Vil man da ogsaa drage den nødvendige Konsekvents, at der maa være Adgang til Omvendelse efter Døden?

fuldkommen visse derpaa. Og om de var det, var det jo kun en forfængelig Selvtillid.

Men vore Modstandere kommer ogsaa herved i Modsigelse med sig selv, naar de først har hævdet saa nidkjært, at Udvælgelsen maa ske af Hensyn til Troen, fordi „hans Oine ser efter Troen", eller fordi det heder, at „uden Tro er det umuligt at behage Gud", og at „Alt, hvad der sker uden Tro, er Synd". Thi nu saa vi jo, at Aarsagen til, at Gud giver En Troen, efter deres Theori maatte ligge i Noget hos Mennesket af det selv, som Guds Oine altsaa har seet hen til før Troen; Noget, som dog altsaa ikke kunde være Synd, thi det vilde jo være Bespottelse at sige, at Gud af Hensyn til en Synd gav Troen: Noget, som dog tilsidst maatte behage Gud hos den Ene fremfor hos den Anden, naar han af Hensyn dertil gav denne Troen og dermed Udvælgelsen til Liv og evig Salighed, mens en Anden ikke kom til Troen. Thi skulde ikke det igjen være Vilkaarlighed og Uretfærdighed, saa maatte det dog være Noget, som behagede ham bedre end, hvad han saa hos de Andre, som ikke blev gjenfødte. Og er, som før antydet, dette, som Gud fandt hos Enkelte før Troen, den sidste afgjørende Grund til Troens Meddelelse, og Troen igjen sidste Grund til Udvælgelsen, saa er hint Noget egentlig den sidste Grund til Udvælgelsen. I Stedet for at tale om Udvælgelse af Hensyn til Tro burde man da hellere kun ligefrem sige Udvælgelse af Hensyn til Menneskets bedre Forhold før Gjenfødelsen.

Jeg ved vel, at Mange af vore Modstandere ikke vil tilstaa, end ikke for sig selv, at de virkelig lærer saaledes; de vil ikke, f. Ex. i Lighed med den tyske Jowa-Synode, ligefrem tillægge Menneskets Selvbestemmelse den sidste Afgjørelse. Og det være langt fra mig at ville tillægge Modstandere Lærdomme, som de selv forkaster. Men desto venligere vil jeg bede dem se, at her maa Striden udfegtes. Jeg vil bede dem rolig forhandle med os om dette Punkt. Enes vi her, saa enes vi snart i Alt. Enes vi ikke her, saa kan det dog blive aabenbart, hvad der staar os imellem, dette nemlig: hvorvidt den sidste og afgjørende Grund til, at et Menneske faar Del i Frelsen, ligger i dets egen Selvbestemmelse — eller alene i Guds frie Naade og Barmhjertighed for Jesu Christi Skyld.

II.

Nogle tænkte Indrømmelser.

Men jeg tænker mig, hvad ogsaa stundom har været antydet, at her En kunde sige: Vi indrømmer alt dette, at hvor Talen er om det naturlige Menneske før Gjenfødelsen, der maa al Synergi eller Medvirken fra det i Synden døde Menneske afvises; thi En, som er død i Overtrædelser, kan Intet gjøre, som behager Gud, saa at han maa tage Hensyn dertil. Og han vil maaske anføre, at „Alt, hvad der sker uden Tro, er Synd," og: „uden

Tro er det umuligt at behage Gud," eller anføre af vor Katekisme: „Jeg tror, at jeg ikke af min Styrke eller Fornuft kan tro paa Christus eller komme til Christus, min Herre, men det er den Hellig Aands Gjerning." Men han vilde da maaske tilføie, at naar nu et Menneske, alene ved Guds Kraft, virkelig er født paany og er blevet en ny Skabning (Gal. 6, 15. 2 Kor. 5, 17.), da kunde det vel blive et Spørgsmaal, om ikke nu det saaledes gjenfødte Menneske skal og kan virke Noget med. Med andre Ord, han vilde maaske spørge, om ikke her kunde blive Rum for et bedre Forhold, som Gud maatte tage Hensyn til som den sidste afgjørende Betingelse for, at et Menneske blev opholdt i Troen og saaledes tilsidst evig saligt.

Hertil vil vi svare: Vi lærer og tror Alle, at det gjenfødte Menneske kan og skal medvirke med den Hellig Aand. Det er vist og sandt efter Skriften. Men det maa dog altid fastholdes, at denne Medvirkning kun sker ved de af Gud i Gjenfødelsen meddelte Kræfter, som Gud i den daglige Opholdelse baade fremdeles giver og bevarer og altid selv alene kan og maa drive os til at bruge. Thi „saa Mange, som drives af Guds Aand, disse ere Guds Børn" (Rom. 8, 14.). Opholdelsen er jo i det Aandelige som i det Legemlige kun Guds fortsatte Skabelse. Ogsaa efter vor nye Fødsel heder det: „Al vor Dygtighed er af Gud," og: „Uden ham kunne vi Intet gjøre." Ogsaa her vil det hede: „Gud er den, som virker i os baade at ville og udrette efter sit Velbehag" (Fil. 2, 13). Ja dette Sprog kan Enhver se er nærmest udtalt om de Troende, som allerede med Frygt og Bæven forarbeider sin egen Salighed. Det kan dog ingen Uigjenfødt gjøre. Vor Medvirken efter Gjenfødelsen er derfor ikke en Betingelse for Guds Gjerning i os, men meget mere kun en Følge og Frugt deraf. Det er ikke paa Grund af eller paa Betingelse af vor Medvirken eller af Hensyn dertil, at Gud opholder os, men omvendt: netop fordi han, som begyndte sin gode Gjerning i os, ogsaa opholder den, derfor er det, at vi baade kan og skal virke med. Kun at det altid erindres, at Mennesket kan altid, nu som fra først af, efter som før Gjenfødelsen, modstaa og hindre al Guds Gjerning. Naar det gjør det, er det alene dets egen Skyld. Men naar det ikke gjør det, men „vedbliver i Godheden," er Guds Opholdelse af hans frie Naade og Barmhjertighed ene og alene Grunden. Det er sandt, at de Troende „forholder sig" ganske anderledes og bedre end de Vantroe, men dette giver de Gud alene Æren for. Og ligesaa vist, som vi lærer og tror, at vi ikke af egen Styrke eller Fornuft kan komme til Christus, men det er den Hellig Aands Gjerning, ligesaa vist lærer og tror vi, at vi ikke af egen Styrke og Fornuft kan blive ved i Troen indtil Enden, ja ikke en Dag, ikke en Time til Ende, men det er ogsaa den Hellig Aands Gjerning at opholde os i Troen, indtil vi dør. Dette gjør han ogsaa ved sine hellige Naademidler, som vi derfor skal bruge med Flid og Andagt, idet vi grunder paa hans Lov Dag og Nat og „som nyfødte Børn higer efter den aandelige, uforfal-

skede Melk, for at vi kan voxe ved den" (1 Petr. 2, 2.), ikke „som Liljerne voxer, der ikke arbeider," men ved at stræbe, kjæmpe, søge, bede, banke; dog er dette ikke af os selv, men det er en Guds Gave" (M. Chemnitz). Og Gud er trofast og har lovet, at han ikke vil slippe os og ikke forlade os (Ebr. 13, 5.). Og derfor skal vi tro, at han, som begyndte sin gode Gjerning i os, skal og fuldkomme den. Og hvo som tror det, skal heller ikke beskjæmmes. Men ved Siden heraf skal vi og mindes, at vi altid kan ved Vantro og Synd forlade ham og derved nøde ham til at tage sin Haand fra os. Og naar han gjør det, er det ingen Vilkaarlighed hos ham, men kun en vel fortjent Straf for vore Synder. Men hvem af os tør negte, at hvis Gud vilde gaa i Rette med os efter Fortjeneste, det er efter vort „Forhold", saa fortjente Enhver af os dette hver Dag? thi eftersom vi daglig synder, fortjente vi hellere Straf end Syndernes Forladelse. Derfor skal vi daglig bede: „Forlad os vor Skyld," daglig bede: „Herre, tag ikke din Hellig Aand fra mig," eller: „Forlad mig ikke og tag ikke din Haand fra mig" (1 Kong. 8, 57.), og erkjende, at det er idel fri Naade og ikke af noget Hensyn til vort Forhold, naar han ikke gjør det, men opholder en stadig Aand inden i os, derimod ene og alene vor Skyld og velfortjente Straf, naar han maa slippe os. Herom siger ogsaa Konkordieformelen (Lisbon-Udgave Side 360, §33): „Det omvendte Menneske gjør Godt, forsaavidt og saalænge som Gud regjerer, leder og fører det ved sin Hellig Aand, og saasnart Gud vilde drage sin naadige Haand bort fra det, vilde det ikke kunne bestaa et Dieblik i Guds Lydighed."

Vi kan derfor heller ikke hos det gjenfødte Menneske se Rum for et „bedre Forhold," som Gud tog Hensyn til og satte som sidste og afgjørende Betingelse for, at han vilde opholde det i Troen. Det vilde atter være en Gjerning af os, hvorom det atter vilde hede: „Er det af Gjerninger, da er det ikke mere Naade" (Rom. 11, 6. sml. Ef. 2, 8.).

Og Alt, hvad vi før har anført mod, at den sidste Betingelse for, at et Menneske kan komme til Troen, skulde være af Mennesket selv, Alt, hvad vi har anført om, at det vilde lede til Egenretfærdighed, saa at Mennesket i sidste Grund maatte stole paa sig selv i Stedet for paa Gud alene, det maa naturligvis ogsaa gjælde her ligesaa meget. Ogsaa her maa det hede, at hvis det, som afgjør Sagen, ikke er af Gud alene, men i sidste Grund betinget af Noget hos Mennesket, da maa det, som endnu skal til, og som skal gjøre Udslaget til, at En bevares i Troen, mens en Anden falder fra, være af Mennesket selv, og det af dets egen Kraft; thi den aandelige Kraft fra Gud maatte jo være lige for Alle og kunde derfor ikke gjøre Udslaget, da dette efter vor Modparts Mening blev Partiskhed af Gud. Ogsaa her sige vi: Har man ikke da, ved at lære saa, tillagt Mennesket den sidste Afgjørelse og henvist Mennesket til at søge den sidste Grund for sin Bevarelse i Troen og altsaa for sin Salighed i sig selv? Ogsaa her vilde vi sige: det strider mod

det Ord: „Det staar ikke til den, som vil, ei heller til den, som løber, men til Gud, som gjør Miskundhed." Vi siger ogsaa her, at naar En ikke bevares, er det alene hans egen Skyld, men naar En bevares, er det alene Guds Gjerning efter hans Velbehag (Fil. 2, 12.) og ikke i sidste Grund betinget af et bedre Forhold hos Mennesket af dets egen Kraft Det blev ogsaa Synergisme; thi som før sagt: de Troendes „Medvirkning" maa ikke sættes som en Betingelse for Guds Gjerning til at opholde os, men som Frugt og Følge deraf.

Vi ser da, at hvad enten Talen er om, at Gud giver Troen eller opholder Troen, saa giver Skriften os ingen Forklaringsgrund til det forskjellige Udfald hos den Ene i Forhold til hos den Anden, men lærer kun, at naar det ikke sker, er det alene Menneskets egen Skyld, men naar det sker, sker det alene ifølge Guds Naade og Barmhjertighed i Christo.

Men jeg tænker mig endnu, at En kunde sige — og jeg har ogsaa hørt det —, at han indrømmer alt dette, at Gud ved Ordet baade giver og bevarer Troen alene af sin blotte faderlige Godhed og Barmhjertighed for Christi Skyld; men han synes ikke, at dette vedkommer Læren om Udvælgelsen; thi der taler man jo om en Beslutning fra Evighed af, og det uden at denne skulde være i sidste Grund betinget af Noget hos Mennesket. Men da vil jeg svare, at hvad Gud gjør i Tiden, det har han besluttet fra Evighed af, og saaledes som han gjør det i Tiden, saaledes har han ogsaa fra Evighed besluttet at gjøre det. Det vil dog Alle indrømme. Thi der staar skrevet: „Gud kjender alle sine Gjerninger fra Evighed af" (Ap. Gjern. 15, 18.), og han kjender dem fra Evighed, netop fordi han har besluttet dem fra Evighed. „Gud gjør kraftigen alle Ting efter sin Viljes Raad" (Ef. 1, 11. sml. 2 Tim. 1, 9.). „Efter sin Beslutning fødte han os" (Jak. 1, 18.). Og ingen vil negte, at hans „Viljes Raad" og „Beslutning" er fra Evighed af. Men hvis vi da er enige i, at han i Tiden giver og bevarer Troen af idel Naade og ikke først bevæget dertil af en vis sidste Betingelse, som vi af os selv skal opfylde, saa maa jo og indrømmes, at alt dette gjør han, og det netop saaledes, som han gjør det, ifølge en Beslutning „før evige Tider." Selv om man da siger: Gud udvælger af Hensyn til Troen, men giver og bevarer denne Tro uden nogen sidste Betingelse fra vor Side, uden at det staar til vor Villen og Løben, alene efter sit Velbehag, efter sin Beslutning fra Evighed, thi Alt, hvad han gjør i Tiden, har han besluttet fra Evighed: saa bliver jo dog den sidste Grund for Udvælgelsen en evig Beslutning, som ikke er betinget af Noget i eller af os, men alene af hans Barmhjertighed i Christo. Hvis nemlig Troen er Grund for Udvælgelsen, men Guds evige Beslutning om at give og bevare Troen Grund for Troen, saa er ogsaa Guds evige Beslutning sidste Grund for Udvælgelsen. Og dersom nu dette indrømmes, da er vi jo enige i Sagen. Thi dette kalder vi efter Skriften Naadevalget, at han fra Evighed af besluttede at give

og bevare Troen indtil en salig Ende. Vil man nu skjelne denne Beslutning fra Naadevalget og sige, at den gaar foran og betinger dette, som da altsaa nærmest kun skal være en Beslutning om at gjøre dem salige, som han først har besluttet at give Troen og bevare i Troen, da tror jeg, det blev kun en forskjellig Læreform. I Hovedsagen er vi da enige. Men da maa det jo ogsaa erkjendes, at vi slet ikke er komne et Skridt nærmere til at finde en „Forklaringsgrund" eller nogen Regel, hvorefter Gud handler med Syndere „i samme Skyld" eller med Menneskene i den „lige fortabte Masse," naar En gaar fortabt, og en Anden frelses. Vi ved kun, at det Første er alene Menneskets Skyld, men det Sidste alene Guds Gjerning. Og selv om Nogen da vil fastholde, at Troen er den Regel, hvorefter Gud gaar, naar han udvælger En, saa kan dog Ingen ville sige, at Troen er den Regel, hvorefter han beslutter at give En Troen. Thi det blev jo at give En Troen af Hensyn til Troen, og det gaar dog ikke an. Heller ikke gaar det an at sige, at Gud bevarer Troen af Hensyn til Troen. Thi naar af To, som Begge har Troen, den Ene bevares, den Anden ikke, saa var dog ikke Troen Regelen; thi da maatte jo Begge vedblevet i Troen. Men er nu Troen det Eneste hos Mennesket, som Guds Øie ser efter, og det, uden hvilket Ingen kan behage Gud, og det ikke kan være Troen, som han ser efter for at give og bevare den, saa maa det staa fast, at Gud for at give og bevare Troen ikke kan finde Noget hos os at se hen til, men alene ser hen til sin grundløse Barmhjertighed i Christo, saa at han faar al Æren, naar En frelses, og Mennesket al Skyld, naar det gaar fortabt. Og dermed skal vi nøies.

Og naar vi hidtil kun har talt om det, som tilsidst afgjør, at En faar og bevares i Troen, og har afvist enhver sidste Betingelse, som Mennesket af sig selv skulde opfylde, saa negter vi naturligvis ikke dermed, at Gud jo har en vis Orden og Maade, hvorpaa hans gode Hellig Aand virker dette, idet han lader Ordet lyde i Tide og Utide, tugter og trøster og fører til syndig Jammers Følelse, saa at den Tro, som fatter Christum, kan opvækkes i Hjertet osv. Vi negter heller ikke, at han da ofte gjør Veien baade tung og trang og sparer ingen Møie med os, bruger snart Lidelser og snart Velgjerninger og saadant Mere, som kan føre os til Eftertanke, det vil sige, til at tænke efter Ordet, som er det Middel, hvorved han giver og bevarer Troen. Men derom er jo ingen Strid, derfor behøves ikke nærmere Tale derom.

Det, vi strides om, er og bliver dette: Er det, at Gud ved Ordet giver og bevarer Troen, i sidste Grund betinget af Noget i og af Mennesket selv, eller gjør han det alene af Naade, for Christi Skyld?

III.

Nogle Slutningsbemærkninger.

Efter alt dette siger vi derfor: Naar et Menneske ikke kommer til Troen eller ikke bliver ved i Troen, da er det ene og alene hans egen Skyld, og

det, som afgjør Sagen, ligger da alene hos Mennesket selv; thi det heder: „Din Fordærvelse er af dig selv", og Gud vil, at alle Mennesker skal omvende sig og blive salige.

Derimod, naar et Menneske gjenfødes og bevares indtil Enden, da sker dette fra først til sidst og i Midten og hele Veien ene og alene af Guds uforskyldte Naade og Barmhjertighed i Christo ved Ordet, og det, som „afgjør Sagen", ligger da alene hos Gud og ikke i nogetsomhelst bedre Forhold hos det ene Menneske fremfor hos det andet, for Exempel, at det opfyldte den Betingelse at bruge Kraften ret; thi ogsaa dette var af „Gud, som virker baade at ville og udrette", og „det staar ikke til den, som vil" o. s. v.

Disse to Lærdomme synes imidlertid for vor Fornuft ikke at kunne rimes sammen, men hellere at staa i Modsætning til hverandre.

Er det nemlig ene og alene Menneskets Skyld, naar det fortabes, saa vil Fornuften slutte: Altsaa maa det ogsaa i al Fald for en Del være Menneskets Skyld, naar det frelses. Men dette kom jo i Strid med den anden Lærdom, at det er alene Guds Gjerning, naar En frelses. Og omvendt vil Fornuften fra den anden Lærdom slutte saa: Hvis det alene er af Gud, at En frelses, saa maa det ogsaa i al Fald for en Del være Guds Skyld, naar En ikke frelses. Men dette kom igjen i Strid med den første Lærdom.

Og begge disse Slutninger er lige falske i sig selv, om de end synes ganske følgerigtige for Fornuften. For denne synes det vel, som om det er en daarlig Regel, som ikke kan bruges begge Veie. Men vi ser, at Skriften her baade giver disse to Lærdomme og tillige forbyder os at slutte, som her er gjort, fra den ene Side til den anden.

Det er tilvisse sandt, at Gud ser de Gjenstridiges Modstand, saa at de fordømmes, fordi de ikke vilde og derfor heller ikke kunde frelses. Og da staar vistnok de Andre ligesom igjen. Men om end dette kan siges at forklare Grunden til hines Fortabelse, saa maa jeg ikke derfor slutte til den anden Side og sige: Altsaa frelses disse, fordi de ikke modstod saa gjenstridig, men viste et bedre Forhold, som Gud tog Hensyn til. Thi Skriften siger, for atter og atter at nævne det samme Sprog: „Det staar ikke til den, som vil, ei heller til den, som løber", det er, som viser et vist Forhold. Her er altsaa ingen Forklaring over den ene Parts Frelse, men vel over den anden Parts Fortabelse.

Det har været sagt, at en væsentlig Feil i Modstandernes Bevisførelse her har været den, at de altid vil gjøre Sammenligninger og slutte fra den ene til den anden Side. Og det tror vi ogsaa; thi Skriften forbyder slig Slutningsfølge. Dette er ogsaa, hvad Dr. Guericke i sin Kirkehistorie kalder, at den lutherske Kirke her har vist en guddommelig Inkonsekvence, naar den af disse to Lærdomme hverken vil slutte med Calvin, at det altsaa tilsidst er

Guds Skyld, naar En fortabes, eller med Synergisterne, at det altsaa for en Del er at tilskrive Mennesket, naar det frelses.

Derfor siger ogsaa Apostelen Paulus, efterat han har talt om denne Hemmelighed. „O Rigdoms Dyb baade paa Guds Visdom og Kundskab, hvor uransagelige er hans Domme og hans Veie usporlige. Thi hvo haver kjendt Herrens Sind, eller hvo haver været hans Raadgiver? Eller hvo haver givet ham Noget tilforn, at det skulde betales ham igjen? Thi af ham og ved ham og til ham er alle Ting, ham være Ære i Evighed! Amen" (Rom. 11, 33—36.). Dette er en Hemmelighed, baade fordi Guds Ord siger saa, og tillige, fordi vi med vor Fornuft ikke kan rime sammen hine to Lærdomme, som begge læres lige klart i Guds Ord. Men da maa vi tro begge, selv om vi ikke med Fornuften kan rime dem sammen. Og vi tror, at ethvert Forsøg paa at forklare denne Hemmeliged vil enten føre til Calvinisme, som siger, at Gud er Aarsag til de Fortabtes Fordømmelse, hvilket strider mod Guds Ord, eller og til Synergisme, som siger, at Menneskets Forhold er den medvirkende og afgjørende Aarsag til, at de Andre frelses, hvilket ogsaa strider mod Guds Ord, som afviser al vor Villen og Løben og blot angiver Guds Naade og Velbehag i Christo som eneste Grund. Og vi ved af hans Ord, at Guds Naade og Velbehag ikke er vilkaarlig eller uretfærdig. Thi at Mange fortabes, er ikke hans Skyld, som vilde, at Alle skulde blive salige, men det er deres egen Skyld. Han er barmhjertig og trofast. Og, som før er anført til alle Fornuftindvendinger, svarer vi blot: „Monne der være Uretfærdighed hos Gud? det være langt fra!" (Rom. 9, 14.). Videre end han har aabenbaret os sit Sind i denne Sag, kan vi ikke kjende det. Han har visselig sine gode Grunde her som altid. Hisset skal vi se Alt grant. Men her kan vi ikke ransage hans Domme eller opspore hans Veie, men maa nøies med, hvad han har sagt, og imidlertid vogte os for at modstaa ham, men derimod forlade os paa hans Barmhjertighed og Trofasthed. Vi ser af Skriften, at paa samme Tid, som han selv der blot nævner sin naadige Vilje i Christo, saa afviser han bestemt, at nogen sidste Grund kunde ligge hos os, som om vi paa Forhaand havde vist et bedre Forhold eller opfyldt en sidste Betingelse og derved ligesom „givet ham Noget tilforn", som nu Gud skulde tage Hensyn til og „betale" os igjen. Det blev Gjerningsvæsen. Thi selv om man vilde kalde det Naade af Gud og uforskyldt, om han tog Hensyn dertil og nu betalte dette vort Forhold overvættes høit, nemlig betalte en liden Lydighed, som kun var vor Pligt, med evig Salighed, saa laa dog da den sidste Afgjørelse hos os i et bedre Forhold; og det vil igjen sige: i en bedre Gjerning af os, om det saa kun var, som Luther engang siger, en saa liden Gjerning som den, at vi tog op et Halmstraa. Og det er ikke nok, om man da mener og siger: „det er jo ingen Fortjeneste"; det bliver dog en Gjerning, og Skriften siger: „er det af Gjerninger, da er det ikke Naade", og: „det staar ikke til den, som vil" o. s. v. Derfor er det et Rigdoms Dyb, en Hemmelighed, som vi ikke kan udgrunde; thi der var hverken stor Rigdom eller stort Dyb, hvis vi kunde det. Vi indrømmer, det er haardt for Kjød og Blod at blive staaende ved denne Hemmelighed. Og det er Intet, som vor naturlige Hovmod har mere

imod end at antage en Lære, der frakjender os selv al egen Styrke eller Dygtighed. Vi vil saa gjerne faa det derhen, at vi dog ogsaa selv og af os selv maa kunne gjøre Lidt, der kunde komme i Betragtning og være medafgjørende til vor Frelse. Om da dette var nok saa lidet, ja var det kun at tage op et Halmstraa, saa vilde vi gjerne have den sidste Afgjørelse selv og kunne sige: Jeg tog Halmstraaet op, det afgjorde Sagen. Af Naturen er vi Alle Synergister, det er, tilbøielige til at mene, at den sidste Afgjørelse maa ligge hos os. Men det er igjen kun Vantro, nemlig at vi ikke vil forlade os paa Gud alene.

Og til denne vor Hovmods Lyst til at ville have en vis „Styrke“, kommer ogsaa som en tro Bundsforvandt vor Fornufts naturlige Lyst til at kunne forstaa Alt, som vi skal tro, og Ulyst til at tro og antage Noget, som den ikke kan fatte. Men det er atter igjen ogsaa kun Vantro, at vi ikke vil tro uden at se, det er, uden at forstaa.

Kort: at hverken „vor Styrke eller Fornuft“ afgjør Sagen, men at det Alt er den Hellig Aands Gjerning ved Ordet, det synes for vor Natur at være baade en Forargelse og en Daarlighed. Derfor er det ikke underligt, at denne Lære synes Mange saa urimelig.

Men vi Lutheranere har dog Alle lært at bekjende: „Jeg tror, at jeg ikke af min Styrke og Fornuft kan tro paa Christus, ... men det er den Hellig Aands Gjerning“, baade at gjenføde og opholde mig og tilsidst „sætte mig med alle dem, som tror, til det evige Liv“ (se tredie Artikel i vor lille Katekisme). Naar vi blot vilde blive ved disse Ord, saa skulde vi ikke ængstes for at erkjende, at Gud maa gjøre Alt, og at vi Intet kan gjøre, som i sidste Grund betinger hans Gjerning i os, og som han tager Hensyn til, saa at han derfor gjør det. End mindre burde de, som kjender Katekismen, anse dette for en ny Lære.

Men naar da vor formørkede Fornuft vil gjøre Indvendinger og sige: „det kan ikke være saa, fordi da maatte vi kunne slutte saa og saa“ o. s. v., da skal vi huske, at vi ogsaa har lært, „at det naturlige Menneske fatter ikke de Ting, som høre Guds Aand til, thi de ere ham en Daarlighed, og han kan ikke kjende dem, thi de bedømmes aandelig“ (1 Kor. 2, 14), og at „vi skal ta e al Tanke tilfange under Christi Lydighed“ (1 Kor. 2, 14.). Derfor skal vi se, at vi ikke uden videre maa stole for trygt paa vore egne Fornuftslutninger. Og naar vor Fornuft her vil sige: det er en farlig Lære, at Gud gjør Alt i dem, som frelses, thi deraf maatte og sluttes, at jeg altsaa kan gjøre hvad jeg vil, — da skal jeg afvise slig Fornuftslutning. Thi netop paa samme Sted, hvor den lærer, at Gud gjør Alt, idet „han virker i os baade at ville og udrette“, der siger den ogsaa, at vi just af den Grund „skal forarbeide vor Salighed med Frygt og Bæven“ (Fil. 2, 12. f.). Deraf og først deraf, at Gud gjør Alt, skal det altsaa følge, at jeg netop nu gjerne vil arbeide med af den Kraft, som han giver, dels fordi han vil saa have det, da han netop til den Ende har gjenløst os, og dels fordi det flyder af Troens Natur. Og da først kan vort Arbeide ret ske i sønlig Frygt og ikke som ellers i Trældoms Frygt eller af en Træls Lyst til Løn; thi i Troen ved jeg: baade at Straffen er borttagen, og at jeg allerede har faaet Alt i Christo, saa jeg kan sige: „Hvad vil jeg mer begjære? jeg kan jo Intet mere end Jesum, Alting faa“. Men da vil og kan vi ikke Andet end med Glæde gjøre hans Vilje, baade i at hade alt Ondt og i at eftertragte alt Godt. Og hvis ikke en saadan indre Forandring sker med os, da er det os, som har hindret Gud, der vilde virket den i Alle.

Derfor er det ikke sandt, naar Fornuften siger, at den Lære, at Gud gjør Alt, maa føre os til Lunkenhed eller Sikkerhed og Ryggesløshed. Tværtom, „den bør meget mere opmuntre os til en sand Gudsfrygt", saa vi daglig beder „Gud give os sin Hellig Aand, som gjør det af sin Naade, at vi baade tror Guds Ord og lever et helligt og gudeligt Levnet baade her og hisset". Og da skal vi trøstig lægge Amen til og være fuldt forvissede om, at denne vor Bøn er antagen og bønhørt af vor Fader, som er i Himmelen; thi vi ved, at det er hans gode og barmhjertige Vilje at styrke og opholde os i Ordet og Troen, indtil vi dør.

Vi skal altsaa tage Fornuften tilfange under hans Ord og ikke drage Følgeslutninger, som Ordet viser er falske.

Naar man derfor spørger dig: hvad er Grunden til, at En fortabes? da kan du svare trygt efter Skriften, at det er ene og alene hans egen Skyld (sml. Hos. 13, 9.). Og ligesaa, naar man spørger dig, hvorfor En frelses, da kan du ogsaa svare trygt efter Skriften, at det er ene og alene af Guds Naade i Christo. Men naar man nu vil gjøre Sammenligninger og sætte det ene Spørgmaal i Modsætning eller Forhold til det andet og spørge, hvoraf det kommer, at En fortabes, mens dog en Anden, omendskjønt i samme Skyld, frelses, eller omvendt, da skal du svare: det ved jeg ikke, thi det har Gud ikke aabenbaret os. Her gjælder, hvad Konkordieformelen siger om et lignende Spørgsmaal:

„Men efterdi Gud har forbeholdt sin Visdom denne Hemmelighed og ikke aabenbaret os Noget derom i Ordet og meget mindre befalet os, men snarere alvorlig fraraadet os at udforske dette med vore Tanker (Rom. 11 33.), saa skulle vi med vore Tanker ikke gjøre Slutninger eller gruble derover, men holde os til hans aabenbarede Ord, hvortil han henviser os. Saaledes ved ogsaa Gud uden al Tvivl og har bestemt Enhver Tid og Time for hans Kaldelse og Omvendelse; men efterdi dette ikke er os aabenbaret, have vi Befaling til altid at holde ved med Ordet, men overlade Gud Tid og Time (Apostl. Gj. 1, 17.). Det Samme have vi at gjøre, naar vi se, at Gud giver sit Ord paa et Sted og ikke paa et andet, borttager det fra et Sted og lader det blive paa et andet. Fremdeles: En bliver forhærdet, forblindet, given hen til et forvendt Sind, en Anden, omendskjønt i samme Skyld, bliver igjen omvendt o. s. v. I disse og lignende Spørgsmaal sætter Paulus os et vist Maal. .... Naar vi gaa saa vidt med i denne Artikel, saa blive vi paa den rette Bane, som skrevet staar (Hos. 13, 9.): Din Fordærvelse er af dig selv, o Israel, men i mig er din Hjælp. Men naar vi i denne Sag ville springe for høit og udover disse Skranker, da skulle vi med Paulus lægge Fingeren paa Munden og tænke og sige: O Menneske! hvo er du, at du vil gaa i Rette med Gud?" (Se Konkordiebogen, Lisbon Udgave Side 423 f. § 40 ff.). At ville med Fornuften udgrunde en Hemmelighed som denne, der vist er en af de dybeste i vor hele Christentro, er som at ville med det blotte Øie stirre ind i Sollyset for at undersøge dets Beskaffenhed, i Stedet for med ydmyg Tak at nøies med det, hvortil Gud gav det, nemlig at faa Lys og Varme deraf. Det straffes ofte med Blindhed.

Entered at the post office at La Crosse as second-class postal matter

Trykt i „Varden"s Avistrykkeri — La Crosse, Wis.